



سرایت

[انتقال](#)، [نفوذ](#) و [گسترش](#) را سرایت گویند. از آن در بابهای [عتق](#)، [یمین](#)، [حدود](#)، [قصاص](#) و [دیت](#) سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- ۱ - سرایت آزادی
- ۲ - سرایت در قسم
- ۳ - سرایت در جنایت
 - ۳.۱ - سرایت جنایت در زمین وقوع
- ۴ - سرایت در قصاص و حدود
- ۵ - سرایت بیماری
- ۶ - بانویس
- ۷ - منیع

سرایت آزادی

بنابر قول مشهور، از اسباب آزادی برده، سرایت است؛ بدین معنا که هرگاه [مولا](#) بخشی از برده خود را آزاد کند، آزادی به همه برده سرایت کرده و وی آزاد می‌گردد.
^[۱] جواهر الکلام، ج ۳۴، ص ۱۵۲.

چنان که اگر مولایی که مالک نیمی از برده است، سهم خود را آزاد کند، با داشتن توانایی مالی - پس از تعیین قیمت برده - باید بهای سهم شریکش را بپردازد تا برده آزاد گردد و در صورت نداشتن توانایی مالی، باید خود برده با [کار و تلاش](#)، بهای سهم او را بپردازد و به کلی آزاد شود و در صورت عدم امکان، یا خودداری از آن و نیز عدم پرداخت بهای سهم مولا از بیت المال، سرایت منافی است و آزادی تنها به نسبت سهم مولایی که به آزادی برده اقدام کرده است، واقع می‌شود.

- ^[۲] جواهر الکلام، ج ۳۴، ص ۱۵۴-۱۵۸.
^[۳] مهذب الأحکام، ج ۲۶، ص ۲۸۴.

سرایت در قسم

کسی که با [سوگند خوردن](#)، [گوشت](#) یا [شیر حیوانی](#) را بر خود حرام کرده، آیا این حکم به بچه‌های آن حیوان نیز سرایت می‌کند؟ مسئله اختلافی است.
^[۱] جواهر الکلام، ج ۳۵، ص ۲۷۹.

سرایت در جنایت

مراد این است که جنایت بر عضوی - به اسب رساندن یا بریدن - موجب آسیب دیدن یا قطع عضوی دیگر، و یا منجر به مرگ آسیب دیده گردد.
سرایت در جنایاتی که هنگام وقوع آن ضمان آور بوده، موجب ضمان است. از این رو، در موارد ثبوت قصاص، مانند جنایت عمدی، بنابر قول مشهور، سرایت جنایت نیز قصاص آور است. بنابر این، اگر جانی انگشت دست مسلمانی را قطع کند و پیامدهای آن به کف دست آسیب دیده سرایت نموده، موجب از کار افتادن و قطع آن شود در صورت مطالبه آسیب دیده انگشتان جانی، همراه کف دستش قطع می‌شود و چنانچه موجب مرگ آسیب دیده گردد، در صورت مطالبه ولی جانی اعدام می‌گردد.

- ^[۱] کشف اللثام، ج ۱۱، ص ۱۹۸.
^[۲] جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۲۹.

در موارد ثبوت دیه، مانند جنایت غیر عمد، در سرایت جنایت نیز دیه ثابت خواهد بود.

- ^[۱] جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۴۱۲.

← سرایت جنایت در زمان وقوع

اگر جنایت در زمان وقوع آن، ضمانت آور نباشد، سرایت آن نیز ضمانت آور نخواهد بود، مانند اینکه مسلمانی **دست کافر حرّبی** را قطع کند، سپس وی **مسلمان** شود و پس از پذیرش اسلام بر اثر آن جنایت بمیرد، در چنین موردی نه **قصاص** بر عهده مسلمان ثابت می‌شود و نه **دیه**.
[\[۸\] المیسوط ج ۷، ص ۲۴-۲۵.](#)

برخی گفته‌اند: در **موارد قصاص**، سرایت جنایت موجب قصاص نمی‌شود؛ لیکن دیه در آن ثابت است، مگر آنکه جانی قصد سرایت داشته باشد یا جنایاتی باشد که غالباً موجب سرایت می‌شود که در این صورت قصاص **ثابت** می‌شود.

[\[۹\] میانی تکملة المنهاج، ج ۷، ص ۶.](#)

[\[۱۰\] میانی تکملة المنهاج، ج ۲، ص ۱۴.](#)

[\[۱۱\] میانی تکملة المنهاج، ج ۲، ص ۱۷۷-۱۷۸.](#)

سرایت در قصاص و حدود

اگر **منشأ سرایت**، قصاص **عضو جانی** یا **اجرای حد بر مجرم** باشد، ضمانتی متوجه **قصاص کننده** و **اجرا کننده حد** نمی‌گردد. بنابر این، چنانچه در پی قطع دست جانی یا **مجرم** - به جهت قصاص یا **اجرای حد - زخم** به جای دیگر سرایت کند یا منجر به **مرگ** جانی یا مجرم گردد، کسی **ضامن** نخواهد بود.

[\[۱۲\] المیسوط ج ۷، ص ۲۵.](#)

[\[۱۳\] جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۱۹۱.](#)

[\[۱۴\] اسس الحدود و التعزیرات، ص ۳۶۸.](#)

سرایت بیماری

کسی که بیماری **مسری** دارد **جایز** نیست از روی **عمد** آن را به دیگری سرایت دهد.

[\[۱۵\] صراط النجاة، ج ۱، ص ۵۴۵.](#)

پانویس

۱. [↑ جواهر الکلام، ج ۳۴، ص ۱۵۲.](#)
۲. [↑ جواهر الکلام، ج ۳۴، ص ۱۵۴-۱۵۸.](#)
۳. [↑ مهذب الأحکام، ج ۲۶، ص ۲۸۴.](#)
۴. [↑ جواهر الکلام، ج ۳۵، ص ۲۷۹.](#)
۵. [↑ کشف اللثام، ج ۱۱، ص ۱۹۸.](#)
۶. [↑ جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۲۹.](#)
۷. [↑ جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۴۱۲.](#)
۸. [↑ المیسوط ج ۷، ص ۲۴-۲۵.](#)
۹. [↑ میانی تکملة المنهاج، ج ۲، ص ۶.](#)
۱۰. [↑ میانی تکملة المنهاج، ج ۲، ص ۱۴.](#)
۱۱. [↑ میانی تکملة المنهاج، ج ۲، ص ۱۷۷-۱۷۸.](#)
۱۲. [↑ المیسوط ج ۷، ص ۲۵.](#)
۱۳. [↑ جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۱۹۱.](#)
۱۴. [↑ اسس الحدود و التعزیرات، ص ۳۶۸.](#)
۱۵. [↑ صراط النجاة، ج ۱، ص ۵۴۵.](#)

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۴، ص ۴۲۵-۴۲۶.

